

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler, ülke tarihinin en büyük ve yıkıcı felaketlerinden birine dönüşmüştür. Depremler, özellikle Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Malatya, Gaziantep başta olmak üzere 11 ilde ciddi can kaybına neden olmuş, 50.783 yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 107.204 kişi yaralanmış ve 36.932 bina tamamen yıkılmıştır. Ancak sahadaki gözlemler ve bağımsız araştırmalar, kayıpların ve hasarın çok daha büyük olduğuna işaret etmektedir. Enkaz kaldırma çalışmaları sırasında göçük altında kalan binlerce kişinin akıbeti hâlâ belirsizdir ve kayıplar resmi rakamların çok ötesindedir.

Deprem bu kadar yıkıcı olmasının temel sebeplerinden birisi, merkezi yönetimin yerel yönetimleri devre dışı bırakması ve yerel düzeyde deprem riskine karşı hazırlıkların yetersizliğidir. Uzun yıllardır imar aflarının sıkça çıkarılması, yapı denetim sisteminin özelleştirilmesi, halkın ve bilim insanlarının uyarılarının dikkate alınmaması, deprem hazırlıklarının erteletilmesi ve altyapı yatırımlarının yetersizliği bu felaketi hazırlayan en önemli faktörlerdir. Ülkenin, aktif fay hatları üzerinde bulunduğu bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçekken, kentleşme ve yapılaşma politikaları, mühendislik ilkelerinden uzak bir şekilde yürütülmüştür. Deprem vergilerinin toplandığı yıllarda bu kaynaklar, halkın güvenliği için kullanılmak yerine başka alanlarda harcanmış, AFAD'ın risk yönetim planları ise büyük oranda uygulamaya konulmamıştır.

Deprem sonrasında barınma sorunu, bölgedeki en büyük krizlerden birisi olmuştur. Deprem bölgelerinde 186.239 konteyner kurulmuş ve 579.863 kişi buralarda yaşamaya zorlanmıştır. Ancak bu konteynerlerin çoğu insani yaşam standartlarına uygun değildir. Sıfırın altına düşen sıcaklıklar, kış aylarında ısınma ve hijyen problemleri nedeniyle ciddi sağlık riskleri oluşturmuştur. Binlerce depremzede hâlâ çadırlarda yaşamaya mahkûm kalmıştır. Çadır kentlerdeki yurttaşlar, temiz suya erişim, temel gıda ve ilaç ihtiyaçlarını karşılamakta büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Yeniden yapılaşma süreci, adeta bir rant paylaşımına dönüşmüştür. TOKİ ve müteahhitler, depremzedelerin yaşam alanlarını inşa etmek yerine, rant odaklı projelerle yeni yapılaşma alanları yaratmaya başlamıştır. Tarım arazileri, sulak alanlar ve zeytinlikler gibi doğal kaynaklar, rezerv alan adı altında imara açılmış ve buralarda yaşayan halk mağdur edilmiştir. Hatay başta olmak üzere birçok ilde zeytinlikler ve tarım alanları kamulaştırılmış, yerel ekonomiler yok olmuştur. Enkaz kaldırma sırasında asbest gibi tehlikeli kimyasalların doğaya ve insan sağlığına verdiği zararlar görmezden gelinmiş, hava kirliliği nedeniyle solunum yolu hastalıklarında artış yaşanmıştır. Bu süreçte doğanın tahribatı, ekosistem üzerinde geri dönüşü zor etkiler yaratmıştır.

Depremin yarattığı yıkım, büyük bir iç göç hareketine neden olmuştur. 1 milyondan fazla yurttaş, yaşadıkları şehirleri terk ederek büyükşehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göç dalgası, büyükşehirlerde barınma, işsizlik, yüksek kiralar, ayrımcılık ve sosyal hizmetlere erişimde ciddi sıkıntılara yol açmıştır. Göç eden yurttaşlar, yerleşim yerlerinde evsizlik, ekonomik zorluklar, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlardan mahrum kalmıştır.

Depremin eğitim alanındaki etkileri de çok büyük olmuştur. 11 ildeki 20.340 eğitim kurumu depremden etkilenmiş, 4 milyon öğrenci eğitim hakkından mahrum kalmıştır. Yıkılan okulların yerine yapılan geçici çözümler, eğitim için uygun ortamlar yaratamamıştır. Konteyner okullar, hijyen, ulaşım, barınma ve güvenlik gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Deprem bölgesinde sağlık hizmetlerine erişim ciddi bir sorun haline gelmiştir. Birçok sağlık tesisi yıkılmış ve mevcut sağlık altyapısı ağır hasar almıştır. Özellikle kronik hastalıkları olan bireyler, hamile kadınlar, çocuklar ve engelli bireyler sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamakta, sağlık taramaları ve tedavi süreçleri aksamaktadır.

Depremlerden sonra yargı sürecinde cezasızlık hâkim olmuştur. Felaketten sorumlu müteahhitler, yapı denetimcileri ve yerel yöneticiler yargılansa da kamu görevlileri bu süreçten muaf tutulmuştur. Oysa bilim insanları ve uzmanlar yıllardır gerekli uyarıları yapmış, ancak siyasi ve ekonomik çıkarlar nedeniyle iktidar tarafından gerekli önlemler alınmamıştır. Bu cezasızlık hem depremzedelerin mağduriyetini artırmış hem de gelecekte benzer felaketlerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır.

Bu bağlamda;

24035

1. 6 Şubat depremlerinde AFAD ve diğer arama kurtarma ekiplerinin geç müdahale ettiği eleştirilmektedir. Müdahalenin gecikmesinin nedeni nedir?
2. Deprem sonrası organizasyon eksikliği nedeniyle yardımların zamanında ulaştırılamadığı görülmüştür. Bakanlığınızın afet yönetiminde yaşanan bu aksaklıkları gidermek için bir planı var mıdır?
3. Depremzedelerin hâlâ çadırlarda yaşamak zorunda kalmasının sebebi nedir? Kalıcı barınma çözümleri neden yeterli düzeyde sağlanamamıştır?
4. Deprem bölgesinde güvenlik sorunları yaşandığı, yağma ve hırsızlık olaylarının arttığı belirtilmektedir. Bu sorunları önlemek için ne gibi tedbirler alınmıştır?
5. Depremden sonra birçok ilde iç göç yaşanmış ve göç eden yurttaşlar büyük şehirlerde barınma ve işsizlik sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu insanların yaşam koşullarını iyileştirmek için bir çalışma yapılacak mıdır?
6. Deprem sonrasında birçok yurttaş resmi kayıtlarda kayıp olarak görünmektedir. Kayıp yurttaşların akıbetinin belirlenmesi için ne gibi çalışmalar yürütülmektedir?
7. Deprem bölgesinde sağlık hizmetlerine erişim neden hâlâ büyük bir sorun olarak devam etmektedir? Kalıcı çözümlerin üretilmesi veya mobil sağlık hizmetlerinin artırılması için bir planınız var mıdır?
8. Deprem sonrası ortaya çıkan sahte bağış kampanyaları ve dolandırıcılık olaylarına karşı ne tür önlemler alındı? Bu tür suçlara karışanlar hakkında hangi işlemler yapıldı?
9. Depremde zarar gören illerde eğitim ciddi şekilde aksadı. Konteyner okulların eksiklikleri ve eğitimin sağlıklı yürütülmesi için hangi adımlar atılmıştır?
10. Deprem sonrası yıkılan binalardan dolayı sorumlu kamu görevlileri yargılanmamaktadır. Bu konuda herhangi bir soruşturma başlatılacak mıdır?